

ELIPSA KOT STAVČNOPOVEDNI IN BESEDILNI POJAV

Mira Krajnc Ivič

Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru

Andreja Žele

*Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani***Key words:** ellipsis, valence, coherence, cohesion, communicative principles

Summary: The paper *Ellipsis as a sentence and textual phenomenon* presents ellipsis as a textual valence phenomenon and its recognition in text/discourse on the material of Slovene language. Ellipsis is a linguistically-systemically predictable omission. As a systemic phenomenon, it belongs (based on frequency of occurrence) primarily to the textual plane. Ellipsis can be seen as expressionless content, or the non-worded content of textual valence; it is therefore an expression of textual valence within the sentence structure (and broader) and often a stylistic phenomenon. Ellipsis is more likely to occur in narrower-interest dialogical texts with predominantly practical-communicative content and verbs with absolute semantic valence ranging from one- to three-valence verbs. One would expect the appearance of ellipsis to be less frequent in monological wider-interest texts: for instance, in speeches by members of city council.

With its textuality, the text creates alternatives and provides a selection of these, so that recurrence of particular sections of text is either permitted or withheld in accordance with its participants' (author's and recipient's) beliefs and presuppositions, which are also reflected in the economy of language and in the flout or/and violation of the maxims of Grice's co-operative principle. That is also connected to the functional sentence perspective with its possibility of adapting word order to the content or actual meaning of the sentence.

0 Uvod

Elipsa kot jezikovnosistemska prvina prispeva k ekonomičnosti izražanja in/ali kot stilna prvina uvaja v besedilo posebne stilne učinke. Omenjeno, tj. ekonomičnost in stilstkost,¹ lahko v primeru elipse deluje povsem neodvisno.

Prispevek se gradivno sicer omejuje na zglede iz slovenskega jezika, še zlasti govornjenih besedil, torej se pri obravnavi elipse odkrivajo zlasti

---

¹ Pojem stilstkost je razumljen v najširšem pomenu besede, tj. v smislu kakršnega koli dodatnega nedenotativnega učinkovanja.

besedilne lastnosti slovenščine, pogojene z v stavčno poved vključenimi glagoli, a glagolska vezljivost kot lastnost glagola, ki določa udeleženske vloge, tudi v drugih jezikih omogoča glagolsko sopojavnost in udeležensko soodnosnost, ki se kaže v besedilni vezljivosti, katere pojav je tudi elipsa.

Elipsa je izhodiščno sistemski pojav, in je neke vrste trenutnemu posameznemu kontekstu prilagojeno udejanjanje sistema v besedilu, zato je pojav elipse aktualen tako z vidika sistema kot besedila. S stališča za slovenščino značilnega prostega besednega reda v besedilu je aktualna tudi besedilna členitev po aktualnosti, ki omogoča prilagajanje besednega reda vsebini oz. dejanskemu smislu sporočenega.

1 Elipsa z vidika jezikovnega sistema

Elipsa je jezikovnosistemsko predvidljiv izpust in kot sistemski pojav sodi po pogostnosti pojavitev predvsem na besedilno ravnino, sicer pa je kot sistemska elipsa lahko obravnavan že neizraženi potencialni stavčni člen (Daneš, 1987: 62–63; Daneš, 1999: 97).

Elipso osmišljajo skladenjski obrazci – tako stavčni kot besedilni. Je rezultat tesne medsebojne povezanosti besedilnih sestavin in zato spada v besedilno koherenco in posledično tudi v kohezijo, tudi med neke vrste konektorje. Bistvo koherence so pomenska soodvisnost, povezanost in kontinuiteta besedilnih sestavin, z izpustom, ki sodi že v izrazni kohezijski del besedila, pa lahko doseženo vsaj dvojje – neubeseditve zaradi komunikacijske irelevantnosti ali neubeseditve z namenom doseči opaznost in določeni komunikacijski učinek.

Besedilna elipsa – zveza besedilna elipsa je že pleonazem, če se zavedamo, da elipso lahko pogojuje besedilo in besedilna vezljivost – se ločuje po stavčnočlenskih merilih, npr. 1) elipsa v povedku pri *On je danes z vlakom, Tako se ne sme*, 2) elipsa v imenskem delu pri *On je vedno proti, Rad kar naprej podarja, Dobil je tri okrog ušes, Rad se vrača, Stanovalci v Shakespearovi ulici imajo sicer en problem, in to je ta, da ne smejo, ee, da majo postavljen znak, da ne smejo zavijati na levo na Stantetovo, ampak samo na desno* (Krajnc, 2005: 316), 3) stavčna elipsa pri *Pa to ni res ..., Kot da ne pozna na uro ... ipd.*

Elipsa ima torej nekaj tipičnih lastnosti: 1) pri ubeseditvi je nezaseden položaj, za katerega se sistemsko predvideva, da je sicer zaseden, 2) z vidika členitve po aktualnosti je največkrat izpuščena tema, nikoli pa ne jedro sporočanega, 3) nezasedenost položaja sporočilno omogoča sobesedilo oz. širši kontekst, 4) eliptična zgradba mora ostati sporočilna enakovredna neeliptični oz. se med seboj lahko samo stilno razlikujeta, 5) elipsa mora biti in ostajati v soglasju z jezikovno normo. Nasproti npr.

aposojezi vedno vključuje in upošteva stavčno intonacijo in je s tem sestavni del besedilne kohezije. Spontano govornjena besedila imajo posebno vrsto situacijske oz. eksoforične elipse, ki pa je zaradi nesistemske govora tudi sama nesistemska. Sicer pa tudi sistemska elipsa lahko postane nesistemska, če ogrozi enumnost besedilnega sporočila ali celo povzroči besedilno dvumnost (o tem prim. Padučeva, 2007: 176).

2 Elipsa z besedilnega vidika

V okviru besedila je smiselno ločevati med jezikovnosistemskimi izpusti (ki upoštevajo skladenjske vzorce), npr. dialog kot *Pa bodo lahko prišli? Ja, upam!*, in situacijsko-pragmatičnimi izpusti (kjer je prednostno čimbolj neposredno razumevanje sporočanega, npr. opozorilni napisi, pozdravi ipd.), npr. *Mi izstopamo na naslednji, Lepe praznike!, Vsem skupaj lep pozdrav* (Krajnc, 2005: 312).

2.1 Dialoška besedila

Najbolj tipična besedilna potrditev elipse kot sistemskega pojava, uresničevanega v besedilih, so dialoška besedila [1].

Zgled 1

a)

C₁: Kaj kær tu?

A₁: Ja, kær kær naprej.

b)

M: Jaz sn vas že skor zamudila, ne? Pozdravljeni, M. S. Kær izvolte. Kjer želite.² Jz sm pa res zadnji trenutek tut ææ, pritekla sm. Sn čist sama.

c)³

ZP4, Z: Naprej.

ZP20, Z: Naprej, prosim.

ZP2, Z: Izvolite. Prosim.

ZP11, ZP13, ZP14, ZP16, ZP23, Z: Prosim.

Elipsa kot rezultat tesne povezanosti besedilnih sestavin z nejezikovnim kontekstom tvori ustaljene jezikovne, besedilne obrazce in vedenjske

---

² Zgled potrjuje, da je *kjer želite* res le navidezno samostojni odvisni stavek, saj je motiviran z neposrednim dogajanjem med potekom pogovaranja, tj. govorec M opazi, da sogovorec nekaj izbira in pri tem omahuje.

³ Navedeni zgledi so del gradiva, zbranega o razgovorih zdravnika (Z) s pacienti. Šifra ZP4 pomeni četrti razgovor zdravnika, opravljen na dan snemanja. Udeleženci so v snemanje predhodno privolili. Več glej Krajnc Ivič 2009.

vzorke. Tako pri povabilu soudeleženca, da naj sede, stopi naprej v prostor, besede le spremljajo nejezikovno dejanje: *Kar izvolite*: v pomenu '*ne imejte zadrege (pri izbiranju sedeža / stopiti naprej)*', *izvolite (sesti/stopiti naprej)*'. Navedeno v oklepajih se glede na posamezni komunikacijski stik spreminja. Zdi se, da je zveza spodbujalnega členka *kar* in glagola *izvoliti* v medmetni rabi, pri čemer je glagol lahko izpuščen, ustaljena leksikalizirana elipsa, da gre torej za uslovarjeno govorno dejanje. Kadar stik začnemo le z *naprej*, je jasno, da gre za povabilo. Če pa ga začnemo s *prosim* in/ali *izvolite*, s kombinacijo *naprej, prosim*, lahko to pomeni začetek aktivnosti, torej da naj npr. pacient zdravniku že kar pove, zakaj je prišel, in ne le povabilo za vstop ali poziv, da naj npr. pacient sede in izroči kartoteko. Govorec v takih primerih z eno repliko uresniči več govornih dejanj idealnega sekvenčnega zaporedja, kar potrди ugotovitev D. Schiffrin (1995: 85–88), da več izrekov lahko predstavlja eno govorno dejanje, lahko pa en izrek predstavlja več govornih dejanj. Tu se potrjuje delovanje elipse kot prvine, ki izrazito prispeva k ekonomičnosti izražanja in je povezana s komunikacijsko relevantnostjo izrečenega.

Soudeleženca lahko povabimo, da vstopi tudi tako, da izrečemo le *prosim* [1, c]. *Prosim* govorca postavi v vlogo poslušalca, v pasivno vlogo, vlogo naslovnika težav (troubles-telling), ne v vlogo moči oz. usmerjevalca dvogovora. Po SSKJ z glagolom *prosim* pod točko 1 izražamo komu željo, da a) kaj da, naredi in b) kdo postane deležen česa. Pod točko 2 pa v medmetni rabi izrazimo vpljudnost pri nagovoru. Slednje je skladno s Toporišičevo (⁴2000: 462) umestitvijo *prosim* in *hvala* med velelne oz. namerne (Vidovič Muha, 2000: 87) medmete (zvalnice in pozdravi).⁴ Glagol *prosim* sodi med glagole rekanja s poudarjeno pomensko sestavino 'ne|popolne in |ne|izražene informacije' ali 'zgoščene informacije' (Žele 2001: 204–205), poudarjena je pomenska sestavina 'oddajanja informacije', to je 'vplivanje na naslovnika'.⁵ Iz stavčnega pojasnila pomena je lahko razvidno, ali je leksem uslovarjeno govorno dejanje, saj take stavčno strukturirane razlage vsebujejo *izraža/poudarja*. »Razlaga torej ne posreduje slovarskega pomena, (slovarske) vrednosti leksema, ampak namero tvorca besedila kaj povedati, tudi poudariti.« (Vidovič Muha, 2000: 86). Tako rabljen leksem *prosim* je predmet raziskovanja tudi pri Stubbsu (1983: 71–73) in Levinsonu (1995: 66–100). Prvi *prosim (please)* umešča med t. i. stavčne prislove (*sentence adverb*) in ugotavlja, da se *prosim* lahko pojavlja

---

⁴ »Sem nekako spadata tudi *prosim* in *hvala*.« (Toporišič, ⁴2000: 462).

⁵ Pri glagolu *hvaliti* je poudarjena pomenska sestavina sonahajanja/sopojavljanja/pripadnosti, in sicer ohranjanje sonahajanja (Žele, 2001:196).

na začetku, sredini ali na koncu izreka: *prosim, ali lahko odpreš okno; ali lahko, prosim, odpreš okno; ali lahko odpreš okno, prosim*. Kot najbistvenejše navaja štiri značilnosti »prislova« *prosim*: 1) ne moremo ga stopnjevati, kot je to značilno za druge prislove, 2) lahko stoji namesto celotne povedi: *Bi čaj? – Prosim*; 3) je funkcijsko jezikovno sredstvo, saj je njegova edina funkcija funkcija označevalca vljudnosti ali ublažitve; razlika med *hitro* in *prosim* je v tem, da je *prosim* denotat, ki nima svojega designanta, ni o čem; 4) v svojem bistvu je interakcijski: njegova bistvena funkcija je pridobiti koga, da kaj napravi, zato je večinoma omejen na govorni jezik in se lahko pojavlja le ob tistih govornih dejanjih, ki jih lahko razumemo kot zahtevo.

2.2 Monološka besedila

V monoloških besedilih elipsa besednozvezno izraža umanjkanje besedila in se potrjuje kot kohezijski pojav, npr. umanjka lahko določilo imenske zveze [2], prvi in/ali kateri drugi delovalnik [3], predhodni jedrni povedek [4], lahko pa gre za situacijsko-pragmatični izpust [5].

Zgled 2

Pred mesecem dni smo imeli burno sejo Mestnega sveta in je mesto ponorelo – ker so članice in člani – ko je nekdo dal izjavo, da Maribor nima kandidatov (za ...). (Krajnc, 2005: 325)

Zgled 3

/.../, da se tu z gospodom Žlendrom že dolgo strinjama. (Krajnc, 2005: 323)

Zgled 4

Zame ni vprašanje, Holding tu ali tam. (Krajnc, 2005: 318)

Zgled 5

Jaz mislim tako, da Maribor je sigurno v tem obdobju tranzicije in centralizacije, če hočete, oblasti v Ljubljani, bil mesto, ki je bil najbolj prizadeto in na vsak način se je ta odnos Ljubljane do Maribora, ne bi želel, da bi kdo misli, da gre tu za nek dvoboj. Niti slučajno. To smo danes na Mestnem svetu tudi jasno povedali in pokazali, ampak gre za to, da tak, kot je prej Jože povedal, ne morejo vse stvari vodit iz enega centra. (Krajnc, 2005: 285–286)

Z besedilnega vidika mora elipsa upravičevati komunikacijsko relevantost, ki je rezultat kumulativnega (skupnega) vpliva komunikacijske,

zlasti pa tvorčeve namere, fizikalnega razmerja med udeleženci in drugih okoliščin. Za uspešno komuniciranje je nujen racionalni princip, tj. Griceovo načelo sodelovanja (cooperative principle). Zlasti pomembni sta maksimi količine in relevantnosti (Schiffrin, 1995: 196). Maksima količine vodi naslovnika, da išče količino informacij v besedilu, maksima relevantnosti pa ga vodi, da uporabi informacijo na določen način, tj. najde njeno relevantnost glede na jezikovni in nejezikovni kontekst. Maksimi relevantnosti in količine usmerjata naslovnika k informaciji in ustvarjata sredstvo njene rabe, tako da mu pomagata inferirati tvorčevo nanašajnsko namero. Te jezikovnopragmatično zasnovane izbire pomagajo ustvariti sovezne pare, nize in so tako deloma odgovorne za različne diskurzivne strukture, torej tudi besedilo, ki kot eno bistvenih prvin vključuje elipso.

Sobesedilo je pomemben vir informacij (maksima količine), glede na katere so nanosniki v zgodbi relevantni (maksima relevantnosti) [6], saj se tvorec nenehno odloča, kateri tip informacije (jezikovni ali nejezikovni) bo ubesedil do katere stopnje na lestvici med izraznima jasnostjo in ekonomičnostjo. Ta nastajajo ne le sovezni pari z ničto koreferenco, ampak tudi navidezno samostojni odvisni stavki, ki vsebujejo deiktične izraze (*to*), katerih pomen je določljiv iz konteksta.

Zgled 6

Ker to je pa popolnoma neopravičeno. (Krajnc, 2005: 322)

Elipsa je tako popolna nedoločnost in neizrecnost izraza (neubesedenost) in popolna določnost ter izrecnost pomena, vsebine; pri tem se termin določnost nanaša na tvorčevo namero in predvidevanja o tem, kaj se pričakuje, da naslovnik ve, izrecnost pa je deloma motivirana s tvorčevimi sodelovalnimi nameni, tj. informacija je predstavljena tako, da bi naslovniku omogočila, da razbere nameravan (predviden) nanosnik. Lahko je paradoksalno, vendar je elipsa kohezijska prvina, tj. izrazni označevalnik, neizražene vsebine – elipsa je torej vsebina brez izraza, je neubesedena vsebina besedilne vezljivosti oz. besedila. Skladno s trenutnim potekom komuniciranja in ob tem nastajajočim besedilom se tvorec odloči med dogovorjenimi jezikovnimi izbirami, med sprejemljivo paletto možnosti, da se kar najbolj približa načinu, ki bi mu omogočil kar največjo verjetnost, da zadovolji svoje komunikacijske potrebe [7].

Zgled 7

Hm?

Okej? / V redu? / Prav?

Se strinjaš? / Ti je prav?

Se strinjaš s tem?

S tem te sprašujem, ali se s tem, kar sem ti predlagal, strinjaš?

Tako izrecno, kot je le možno, se tvorcu zaradi sporočanje rutine ni treba vedno izražati. Pragmatična sestavina pomena stavčne povedi za razumevanje vsakega besedila, ki naj bi učinkovalo kot govorno dejanje, je neobhodno potrebna; sodi k najpomembnejšim vprašanjem o tem, kar se skriva med vrsticami že pri vsaki temeljni vsebini povedi (von Polenz, 1988: 195). Ker izrečemo torej res nujno potrebno – kar potrjuje Searleovo (1971: 32) ugotovitev, da tvorec lahko misli več, kot dejansko izreče – pri (ne)upoštevanju maksim sodelovalnega načela in ekonomičnosti v jeziku zaradi velike verjetnosti, da bo določeni motivacijski repliki, npr. vprašanju *Ali imaš uro?* pri pritrilnem odgovoru sledilo še vprašanje *Koliko je ura?*, naslovnik poda kar najbolj relevanten odziv: *Ura je 13*. Zgled, vzet sicer iz dvogovornega besedila, je ob Ducrotovi (1988) predpostavki, da je v vsaki povedi dvogovor, možno implicirati tudi na monološka besedila [8].

Zgled 8

Ee, v zvezi z današnjo obravnavano točko – najprej preliminarno – Svetniška skupina SLS je seveda za sedež Holdinga v Mariboru. Da ne bo nesporazuma. (Krajnc, 2005: 299)

3 Elipsa glede na členitev po aktualnosti

Določnost ali nedoločnost izpusta, ki hkrati pomeni tudi aktualnost ali neaktualnost izpusta,⁶ je vezana na obveznega ali neobveznega udeleženca (Uo/n), npr. *Ta zavida (komu? – elipsa obveznega udeleženca (Uo)) vsako stvar, Kar naprej samo išče (koga/kaj? – elipsa obveznega udeleženca (Uo)), Znanstveniki svarijo (koga/kaj? – elipsa neobveznega udeleženca (Un)). Zelo mi je žal, meni, staremu časnikarju, ampak protestiram* (eUn). (Mladina /VČ/, 2009)

Pri upovedovanju je pri linearnem ali nelinearnem nizanju bistvena členitev po aktualnosti – vse izrazno urejanje in preurejanje ter preoblikovanje povedja in udeležencev mora potekati v mejah ohranjanja istega sporočila, ki pa se seveda nujno aktualnostnočlenitveno modificira. Ravno členitev po aktualnosti namreč omogoča in tudi osmišlja čimbolj naravno izpustnost. Elipsa je torej jezikovnosistemska predvidljiva posledica prepletanja in križanja stavčnih propozicij v enovito sporočilno

---

⁶ V zvezi z izpuščanjem obveznega udeleženca P. Sgall (1986: 130–131) govori o aktualni elipsi.

smiselno in tudi stilno nenerodno besedilo (zglede 9 s smiselno preoblikovanim besedilom na začetku in manj ustreznim izvornikom, povzetim po reviji Gea). To potrjuje, da vse elipse ne nastanejo nujno iz matričnega skladijskega vzorca, ampak je nujno tudi upoštevanje konteksta in komunikacijske relevance sploh; komunikacijska funkcija je namreč dvosmerna – z namenom večje opaženosti se lahko obravnavano izpušča tako zaradi nepomembnosti kot zaradi pomembnosti.

Zgled 9

Preoblikovano besedilo

Krokodil hrane zaradi gibanja čeljusti le v navpično smer ne more žvečiti, zato je način, kako bo ubil svoj plen, odvisen od velikosti plena. Manjšega zmečka v čeljustih, srednje velikega si namesti v čeljust tako, da ga čim lažje pogoltne; pri tem si pomaga s sunkovitimi gibi glave nazaj. Večji plen silovito zgrabi, z vleče v globoko vodo in utopi. Nato ga ali z divjim stresanjem glave razkosa ali pa se s koncem čeljusti zapne v meso in se s celim telesom prične vrteti okoli svoje vzdolžne osi. Z vrtenjem preneha šele, ko uspe odtrgati zeleni kos mesa.

Izvornik

Krokodil ubije svojo žrtev tako, da jo zmečka v čeljustih. Večji plen, ki ga je nemogoče pokončati na ta način, pa ubije tako, da ga silovito zgrabi, z vleče v globoko vodo in ga utopi. Če plen ni prevelik, si ga v čeljustih namesti tako, da ga čim lažje pogoltne. Ker krokodil hrane zaradi gibanja čeljusti le v navpični smeri ne more žvečiti, golta cele kose. Pri tem pa si pomaga s sunkovitimi gibi glave nazaj. Če je ubita žival prevelika, jo razkosa z divjim stresanjem glave, če tudi to ne pomaga, se s koncem čeljusti zapne v meso in se s celim telesom prične vrteti okoli svoje vzdolžne osi. Vrteti se preneha šele, ko mu uspe odtrgati zeleni kos mesa. (Gea)

V zapisanih besedilih elipso omogoča tudi npr. medbesedilnost: v časopisih objavljene osmrtnice imajo točno določen obrazec, v katerega prvotni tvorec glede na odnos do umrlega pravzaprav le vstavlja spremenljivke, zato so v teh besedilih med posameznimi povedmi z vidika členitve po aktualnosti pogosti t. i. besedilni/tematski preskoki: *Od naše drage ome Helene Ivič se bomo še zadnjič poslovili v sredo, 30. 5. 2006, na pokopališču v Limbušu. Žara leži v mrliški vežici od 11. ure dalje. Vsi njeni.*

V večinoma enogovornih (deloma) spontanah besedilih je opazno tvorčevo prizadevanje ohranjati repliko oz. obdržati besedo. Tu se kot vsebinska elipsa pojavljajo mašila v funkciji zapolnjevanja tišine [10].

Zgled 10

In dajmo enkrat to pravilno zapisat in nehajmo operirat z tem ee, ee terminusom ekološki tolar. (Krajnc, 2005: 323)

Vsebinska elipsa pa se lahko razume tudi kot nenaden preskok z ene teme na drugo, in je povezana z vsebinskim preskokom (Krajnc, 2004: 479), pri katerem govorec ne izreče vsega, kar je prvotno nameraval povedati [11].

Zgled 11

Drugi je bil pa Cer..., Mestni avtobusni promet d. o. o. Kar se tiče vprašanja ... Gospod Pristovnik, se opravičujem, da nish šou po vrsti. (Krajnc, 2005: 329–330)

4 Sklep

Tudi zaradi jezikvosistemskih zmožnosti elipse in zmožnosti njene besedilne porabe se besedilo potrjuje kot jezikoslovno neodvisno kvaliteto, ki se lahko razlaga tako na ravni sistema kot na ravni udejanjanja v trenutnem kontekstu.

Gradivo:

- Delo LI. 2009. Sobotna priloga, 8. avgust 2009. Otroci strahu (Starši v izrednem stanju). Prevod iz nemščine. Ljubljana: Delo, d. d. 17–19.
- Gea: svet je tvoj. 2000. Letnik 10, številka 1, Ljubljana, str. 28.
- Jančar, Drago. 21980. Galjot. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Jančar, Drago. 2000. Katarina, pav in jezuit. Ljubljana: Slovenska matica.
- Krajnc, Mira. 2005. Besedilne značilnosti javne govornje besede. Knjižna zbirka Zora, Zora 35. Maribor. Zapisi odlomkov sej mariborskega Mestnega sveta, in sicer 23. 10. 2000, 3. in 10. 9. 2001 ter 1. 10. 2001.
- Krajnc Ivič, Mira. 2008. Zasebni dvogovori. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Mladina. 2009. Konzum /K/ (št. 28, 17. 7 2009), predstavitev, 68. Komunalni kaos /KK/ (št. 30, 31. 7 2009), komentar, 32–34. Vonj po časopisu /VČ/ (št. 30, 31. 7. 2009), komentar pod črto, 41. Ljubljana: Mladina časopisno podjetje d. d.

Literatura in viri:

- Daneš, František, idr. 1987. Větné vzorce v češtině. Praha: Academia.
- Daneš, František. 1999, 2000. Jazyk a Text I, II. /JaT I, II/ (Výbor z lingvistického díla Františka Daneše). Ur. Oldřich Uličný. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta.
- Ducrot, Oswald. 1988. Izrekanje in izrečeno. Ljubljana: Založba ŠKUC: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

- Krajnc, Mira. 2004. Besedilnoskladenjske značilnosti javne govorjene besede. (Na gradivu mariborščine). Slavistična revija, 52/4, Ljubljana, 475–498.
- Krajnc, Mira. 2005. Besedilne značilnosti javne govorjene besede. Knjižna zbirka Zora, Zora 35. Maribor: Filozofska fakulteta, Založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti.
- Krajnc Ivič, Mira. 2009. Razgovor kot vrsta komunikacijskega stika. Mednarodna knjižna zbirka Zora, Zora 63. Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti.
- Krajnc Ivič, Mira, Žele, Andreja. 2011. Elipsa v dvogovornih in enogovornih besedilih = Ellipsis in dialogical and monological texts. V: Jesenšek, Marko (ur.): Globinska moč besede : red. prof. dr. Martini Orožen ob 80-letnici, (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 80). Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta. 468–478.
- Levison, Stephen C. 1995. Activity types and language. Drew, Paul, Heritage, John (ur.). Talk at work: interaction in institutional settings. Cambridge University Press. 66–101.
- Padučeva, Elena Viktorovna. 2007. O semantike sintaksisa (Materialy k transformacionnoj grammatike russkogo jazyka). Moskva: KomKnjiga.
- von Polenz, Peter. 1988. Deutsche Satzsemantik. Grundbegriffe des Zwischen-den-Zeilen-Lesens. Druga, pregledana izdaja. Berlin, New York.
- Schiffrin, Deborah. 1995. Approaches to discourse. Oxford (UK), Cambridge (USA): Blackwell.
- Searle, John R. 1971. Sprechakte: ein sprachphilosophischer Essay. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Sgall, Petr, a kol. 1986. Úvod do syntaxe a sémantiky. Praha: Academia.
- Stubbs, Michael. 1983. Discourse Analysis. The Sociolinguistic Analysis of Natural Language. Oxford.
- Toporišič, Jože. 42000. Slovenska slovnica. Četrta prenovljena in razširjena izdaja. Maribor: Obzorja.
- Vidovič Muha, Ada. 2000. Slovensko leksikalno pomenoslovje. Govorica slovarja. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Žele, Andreja. 2001. Vezljivost v slovenskem jeziku (s poudarkom na glagolu). Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana.
- Žele, Andreja. 2010. Elipsa med glagolsko intenco in besedilno koherenco (Izpuštnost med glagolsko usmerjenostjo in besedilno soveznostjo). Slavistična revija, 58/1, Ljubljana. 117–131.